

Miklya Luzsányi Mónika
(1965, Békéscsaba)
író, szerkesztő,
pedagógus, teológus,
Kiskunfélegyházán él

Miklya Luzsányi Mónika

Ítéletidő

Özvegy Tapuskáné már novemberben tudta, hogy baj lesz, ítéletidőt hoz az évfordulat, meglátjátok, érzem a csontjaimban, mondta az asszonyoknak a szalag mellett a Lendkerekely kasztélyban, akkor fájtak ennyire, negyvennégyben, amikor az a megveszekedett tél jött utána.

De az asszonyok csak röhögtek, a tél megveszekedett volt negyvennégyben, az biztos, olyan hideg fújt a Berettyó felől, hogy röptében megfagyott a turha, de nemcsak a fagy érkezett kelet felől, hanem a Felszabadító Vörös Hadsereg is. Persze akkor ezt még nem tudták Kendereskén, a felszabadítást, az csak később derült ki, mint ahogy az is, hogy ideiglenesen itt állomásoznak ítéletnapig, meg hogy baráti a Vörös Hadsereg, azt se tudta sokáig senki. Jól berendezkedtek, az biztos, Szalókon Oláh Mari látta is, milyen lakótelepet építettek nekik, a lánya ott takarít, vitte neki az ebédet, basszátok meg, gáz, víz, minden van a lakásokban, itt meg minálunk a kútról hordjuk a vizet, az is arzénos, azt mondja a bolonddoki. Kussba legyél már, horkantott rá Beréné a szalag végéről, Oláh Mari elhallgatott, Beréné feje fölött ott a szentháromság, Marx–Engels–Lenin, kussba volt hát Oláh Mari, pedig látta Szalókon, hogy a szovjet lakótelepen az ABC-ben nemcsak banán van, hanem zöldalmás habfürdő is, meg Fa szappan, de ezt később már maga se hitte, rosszul látott biztos, hogy kerülhetne Fa szappan a szovjet tiszti boltba, nem mossák a seggüket a tovarisok imperialista fertővel, az biztos.

Na, szóval negyvennégyben mínusz húsz fokot mértek kint a Kárász-dűlőn, de tudta azt mindenki a faluban, hogy nem attól a nagy hidegtől fájdult meg az özvegy Tapuskáné dereka, hanem attól, hogy őt is felszabadította a Vörös Hadsereg, mint ahogy Kendereskén azon a télen sokakat. Pedig próbálkoztak a lányok mindenfelé, magukra húzták a nagyanyjuk ruháját, kendőt kötöttek a fejükre, lehúzták a szemükbe jól, az okosabbja bekente a lábak közét az eltett paradicsom sűrjével, elbújtak a malacólba is, de nem számított, jött a Vörös Hadsereg felszabadítani, nem lehetett elbújni előlük, egy malacól nekik meg se kottyant, völgyvidéken és hegygerincen át tör előre a hadsereg, a fehérek partvidékét, hogy csatában nyerje meg. Fehérek mondjuk nem voltak sehol, csak a lányok, az arcuk fekete a koromtól, a bugyijuk vérvörös a paradicsomlétől, mindegy, tört előre a hadsereg, bár csata se nagyon adódott, de azért nyomult a felszabadítás gőzerővel, aztán kilenc hónap múlva megszülettek a kis amuri partizánok hárman is a faluban. A Bakács Piriét elvitte a bárányhimlő, nem érte meg a hármat, de a Buza Jani, a Buza Erzsé fia, az aztán mokány kis kölyök volt, az elején az anyja csak úgy rejtegette, mert nagyon látszott rajta a felszabadítás, olyan kis tatárfejű lett a gyerek, na, amuri partizán, de aztán jött Rákosi elvtárs, és helyre tette a dolgokat, hirtelen nem is lett olyan nagy szégyen a Buza Jani vágott szeme. Őt állították ki mindig szólót énekelni, április négyről

szóljon az ének, felszabadulva zengje a nép, érc-torkok harsogva zúgják a szélnek felszabadítónk hősi nevét. Jól állt a Buza Janinak a szó-lóéneklés meg az úttörőnyakkendő is, a kis tatár fejétől felbuzgott mindenkiben az internacio-nalista érzület, győzött a szovjetek hős serege, századok könnyét így mosta le. Ha a szovjetek hős serege nem is, de Rákosi elvtárs a Buza Erzsi könnyeit jól lemosta, amikor kiemelte a fejősor-ról, és megtette a téesz párttitkárának. Igazából persze nem Rákosi elvtársnak volt köszönhető, hanem az amuri partizánoknak meg a Buza Jani fejének, mert Erzsi még olvasni se tudott ren-desen. De nem baj, odatették mellé titkárnőnek Hevér Micikét, a régi postáskisasszonyt, irre-denta egy kicsit, de legalább olvasni tud, felad-ták neki a *Lenin összezt*, Mici meg bújta, mert félt, hogyha nem lesz jó elvtárs, mehet Szalókra a volt préházba, oda meg senki sem akart men-ni, mert nem bort préselnek ott, hanem a lelket, a bőrkabátosok. Pedig ő nem csinált semmit, csak árulta a képeslapokat, amikre persze rá volt írva, hogy Nem, nem, soha, és át volt szúr-va a Magyarhon szíve egy véres trianoni kard-dal, meg annyit tett, hogy az ipartestületi bálon elénekelte, hogy szép város Kolozsvár, majd ott lakunk a Szamosnál. Nem volt abban semmi irredentizmus, csak az Albin, aki Kolozsváron született, de elmenekültek, amikor a várost el-csatolták, azt ígérte neki, hogy ha egyszer meg-érjük a háború végét, Micike, elviszem én ma-gácskát Kolozsvárra, mert olyan szép város az, hogy olyat magácska még csak nem is látott. De Micikét sohasem tudta elvinni Kolozsvárra, mert elvitték őt az oroszok málenkij robotra, és nem jött vissza soha többet, legalábbis Ken-dereskére nem. Hogy Kolozsvárra elment-e, ki tudja, lehet, most ott lakik a Szamosnál, és nem is gondol többet Micikére, aki miatta lett irre-denta.

Szóval az özvegy Tapuskánének negyven-negyben nem a hidegtől, hanem a felszabadító Vörös Hadseregtől fájtak a csontjai, csak neki

nem volt olyan szerencséje, mint a Buza Erzsi-nek, nem szült amuri partizánt egyet se, csak a férje verte meg jó istenesen, amikor hazajött a hadifogságból, én Sztálingrádnál ástam a lö-vészárkot, te meg itthon kurválkodtál? Mond-ta volna azt özvegy Tapuskáné, aki akkor még nem volt özvegy, hogy dehogy kurválkodott ő, elbújt a malacólba, de megtalálták a felszaba-dítók, a lábánál fogva húzták ki, hiába visított, nem jött senki segíteni, minék is, a malacba is belevágják a nagykést, hiába visít, bele is bele-vágták, hárman vagy négyen is, a részletekre már nem emlékszik, csak arra, hogy azóta is fájnak a csontjai, már hónapokkal hamarabb, ha hideg tél jön, olyan, mint negyvennégyben.

De a cipőgyárban, a szalagon csak röhögtek rajta az asszonyok, valaki még rá is zendített, vörös zászló leng, lengeti a szél, a csatánk bíbor hajnalán, de Beréné felhorkantott, a pofádat befogod, befogta hát mindenki, csak Marx–En-gels–Lenin mosolygott Beréné feje fölött jósa-gosan, dicsőségünk nem múlik el soha, évek múltán sem halovány, mert a várost elfoglalta sok ezernyi partizán. Persze Marx–Engels–Le-nin túlzott egy kicsit, Kendereskének csak egy szakasz jutott, alig harminc ember, de a szent-háromságot nem kritizáljuk.

Nem hittek özvegy Tapuskánének, hiába mondta, hogy ítéletidő jön a télen, tudja ő, csak úgy hasogatnak a csontjai. A bolonddoktor is csak legyintett, a reuma lesz az, Tapuska néni, a reuma, majd írok fel gyógyfürdőt, de özvegy Tapuskáné csak legyintett, gyógyfürdőt, azt, aztán mivel megyek át Kevibe, meg jövök visz-sza, mi? Özvegy Tapuskánének igaza volt, már vagy tíz éve lecsatolták a mellékszárnyakat a fővonalakról, nem járt vonat Kevibe, pedig milyen jó volt, piacnapon alig egy óra alatt be lehetett vonatozni, most meg át kell menni Ványára, aztán átszállni a kállai buszra, na, ott lehet megkapni a Kevibe tartó járatot, ha vár az ember negyven percet. Két és fél óra az út Kevibe, vissza három, nem utazok én öt órát,

doktor úr, csak hogy egy kicsit áztassam a seggem.

Úgyhogy özvegy Tapuskánénak szaggattak a csontjai, de nem hallgatott rá senki, ami nem is csoda, az Ájgnerszilárdnak sem hittek a tévében, pedig bemondta, hogy nagy havazás várható az ország egész területén, ítéletidő jön, mínusz húsz fokkal, hófúvásokkal, úttorlaszokkal, maradjon mindenki otthon, tárazzon be tüzelőt, meg egy hétre való élelmet, lisztet, ha lehet, két zsákkal, és élesztőt, meg vécépapírt, mert ha ránk jön a fosás, ki kell törölni valamivel. Nem hallgatott Ájgnerszilárdra senki, pedig mutogatta a ciklonokat, Anyeska nézte a színes tévében, ahogy gomolyog a ciklon, és arra gondolt, milyen jó, hogy nekik van színes tévéjük, bár amióta a Mitykó Misiéké felrobbant, félt közel ülni, de a rekamiéről is jól látta Ájgnerszilárdot meg a ciklont, ahogy kéken forog, nem rózsaszín, mert egyébként meg olyan, mint amikor csinálja magának a málnaturmixot. Nézte a ciklont Anyeska, ahogy jön, ahogy közeledik, hamarosan eléri Kendereskét is, előlti jeges fehérrel a falut, csak forog, forog körbe az ítéletidő, habzik fel, igaza van az Ájgnerszilárdnak, maradjon mindenki otthon, az lesz a legjobb.

Anyeska nem tudta, kit vagy mit fog elítélni az idő, ami közeledik, nem sok ítéletről hallott még, talán március huszonegyedikén beszéltek róla, a népítéletről meg Kun Béláról, hogy munkásököl vasököl, odacsap, ahova köll, az iskolába meghívtak egyszer egy veteránt, aki részt vett a Tanácsköztársaságban, látta Kun Bélát is messziről, ő beszélt a népítéletről, hogy fellogatták a gyárosokat, mert a munkásököl lecsapott. Anyeska nézte a Multicolorot, forgott a ciklon a kép közepén, mint a turmixgép, ítéletidő jön, mondta Ájgnerszilárd, akkor biztos jön Kun Béla is, fellógatja a gyárosokat, mindenkit, aki a szalag mellett dolgozik. Ott fognak lengeni szépen sorban az asszonyok a Lendkereky kúria platánsorán, de óvatosan kell lengetni őket, mert még a végén beléjük kap a szél, és

elrepülnek, az meg nem lenne jó népítélet, mert csak repülnének az asszonyok Kendereske fölött, lebegnének, mint a papírsárkányok, senki sem tudná megfogni őket.

Anyeska próbálta mondani az anyjának az ítéletidőt meg Kun Bélát, még Ájgnerszilárdot is mondta, de az anyja nem figyelt, mert sürgős hívást kaptak Keviből, Vereb elvtársnőnél megindult a szülés. Igen, és?, értetlenkedett Anyeska anyja, mi dolgom van vele? Hát az, hogy Viczián doktor úr még mindig szabadságon van, meghosszabbította egy kicsit az ünnepeket, vagy ott ragadt a Dunántúlon valahol, mindegy, el sem érhető, eddig nem is nagyon hiányzott, a bábák elboldogultak nélküle is, de Vereb elvtársnő mégiscsak más, a MEDOSZ elnökének a lánya nem szülhet csak úgy, bábák keze között, Lendkereky elvtársnő az egyetlen képzett szülésznő a környéken, indulnia kell azonnal, küldik érte a terepjárót. Az anyja bólintott, Anyeska mondani akarta neki, hogy a terepjáró kevés lesz, ha ítéletidő jön, akkor a Lada Niva is kevés, legjobb lenne elbújni, ahogy Ájgnerszilárd mondta, ki sem menni a házból, ülni a liszten meg az élesztőn, kézközelben tartva a vécépapírt, de az anyja nem foglalkozott vele, ment, szólította a kötelesség meg Vereb elvtársnő, a párttal, a néppel egy az utunk. Az ítéletidő éjszakára megérkezett, pont úgy, ahogy Ájgnerszilárd mondta, forgott be a Kárpát-medencébe a jeges ciklon hátán, de Kun Béla nem jött, csak a hó kezdett el zuhogni, és fújt a szél, verte az ablakokat. Nemhogy az utcára, a ház elé se lehetett kimenni, három napig tombolt a hóvihár, belepte Anyeskáék bejárati ajtaját is, méter magasan állt a hó, úgy kellett kiásnia az iskola pedellusának a bolonddokort, amikor elült a vihar. Mert az apjának is azon nyomban mennie kellett, ki a Kunos pusztára, megütötte a guta a téeszelnököt, de az is lehet, hogy csak túl sok törkölyt ivott meg a nagy bezártóságban, mindegy, a földön fekszik, eszméletlen, vörös a feje, és hörög, lovas szánt küldtek be

Köd, hajnalmadár (50 x 50 cm, olaj, vegyes technika, farost)

a doktorért a faluba, menjen azonnal, meg ne haljon ez a jóember.

Lendkereký doktor azonnal indult, húzta a csizmáját, vette az irhabundát, az orvosi táskát, aztán csak megállt egy pillanatra. Tétován az előszobába tébláboló Anyeskára nézett.

– Hát velem mi lesz?

A pedellus értetlenül nézett rá, aztán észbe kapott, ja persze, a Verebné meg a szülés, Anyeska anyja biztos bent ragadt Keviben.

– Semmi, doktor úr, semmi. Átviszem az iskolába. Ott tartunk ügyeletet, ha mégis betévedne valami gyerek. Vigyáznak rá a Kistanítóék, tudja.

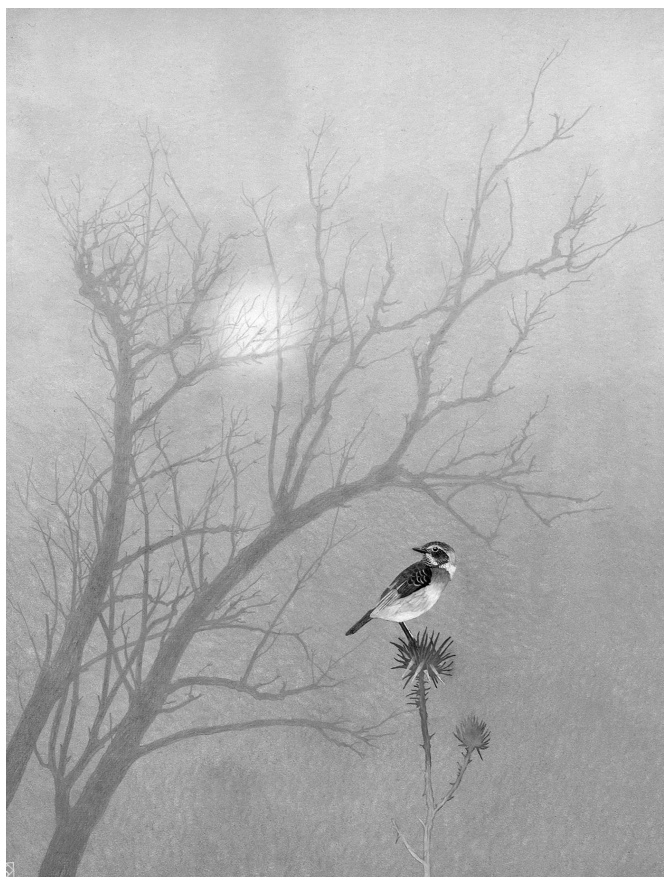
Anyeska apja bólintott, igen, persze, hogyne tudná, a Kistanítóékat ismeri mindenki a falu-

ban, és legalább olyan bolondnak tartják őket, mint őt, vagy még bolondabbnak, mert Lendkereký doktornak legalább itt élt a nagynyja, a bolond grófnő, meg hát a kastély is, na, családi birtok, azt még meg lehet érteni, de hogy a Kistanítóék mit keresnek itt, a fene se tudja. Gyüttmentek, ráadásul Kálomból jöttek, Kálomból, oda mindenki csak menni akar, de eljutni keveseknek sikerül, Stenczi tanár úr fiát felvették a kálomi egyetemre, nem is látta azóta senki, időnként küld egy lapot az apjáéknak, hogy jól van, de haza nem jön, Kálomba menni akar mindenki, nem jönni. Kálom már igazi nagyváros, még villamos is jár a Piacz utcán, jó, ma már Lenin sugárút, mindegy, Kálomban minden van, roskadásig a boltok, azt mondják, Skálát is fognak építeni oda, de nem is csoda, hiszen Kálomban még repülőtér is van, igaz, csak az orosz katonáknak, de akkor is.

A Kistanítóék körül valami titoknak kell lennie, az egyszer már biztos, mert nem elég, hogy eljöttek Kálomból, mindenki látta, hogy fias az asszony, aztán még csak össze se házasodtak, itt valami nagyon büzlik, nincsenek rendben a Kistanítóék, mindenki láthassa. De nem büzlött sokáig, mert Haricsné hamar kitudta, mi az igazság, megnyugodott a falu meg a közerkölcs, a férfiak összekacsintottak a kocsmában, ha szóba került a Kistanító, olyan tejbe málé képe van, de nagy kurafi, na, nem kell féltetni. Csak a Kistanitónében akadt el a szó először, amikor Marikné megkérdezte tőle a piacon, hogy mikor mondják már ki a válást, mert csak kéne, hogy neve legyen ennek a gyerekeknek, bökött a Kistanitónéni gömbölyödő hasa felé. Az csak hebegett, mint aki nem érti, miről van szó, de Marikné rákérdezett a gyerekekre is, mármint az első házasságból

valókra, hogy hol lesznek elhelyezve, mert a hármat nem lehet felezni, tán úgy lenne jobb, ha idehozná a Kistanítóbácsi mind a három gyereket Kálomból, jobb itt a levegő, mint abban a piszkos nagyvárosban. A Kistanitónéni valamit dadogott, hogy az ő férje nem, ez valami félreértés, de Marikné jobban tudta nála, hisz tudta már az egész falu, hogy azért nem házasodnak össze, mert a Kistanítóbácsinak felesége van meg három gyereke Kálomban, meg egyáltalán, azért szöktek meg onnan, mert a Kistanító felesége, na, az valami hárpia, tudja ő, tette a Kistanitónéni hasára a kezét, még ezt az ártatlant is kikaparta volna az anyja méhéből, pedig mit tehet arról a gyerek, ha az apja félrekefélt, semmit. Jobb hát, kedveském, hogy megszöktek Kálomból, ez egy csendes falu, őszszetartanak itt az emberek, a zabigyereket se kell szégyellni, nézett szeretettel a Kistanitónéni hasára, főleg, ha az apja a nevére veszi. Hogy bolond a Kistanitónéni, ekkor derült ki, mert először csak bámult Mariknéra, mint borjú az új kapura, aztán meg nevetni kezdett, de úgy, hogy abba se tudta hagyni. Hogy az ő férjének? Felesége? Kálomban? Meg még három gyerek? Hisz alig múltunk húszévesek, de hiába nevetett, Mariknét nem érdekelték az ilyen számítások, hogy huszonévesen nem fér bele az ember életébe két házasság meg négy gyerek, meg még egy főiskola is, úgyhogy várták a hírt a válásról, de az nem jött meg, csak a Kistanítóék gyereke, a Panka, aki aztán szavalt is a szülei esküvőjén. Szép esküvő volt, még Marikné is meghatódott, csak úgy törölgette a könnyeit. Akkor már a Kistanítóékat is megszokta a falu, gyüttmentek voltak ugyan, városiak, látszott rajtuk messziről, mert viseletben jártak, ilyen bő ingeket hordott a Kistanító, a Kistanitónéni széles rakott szoknyában járt, kendővel a fején, a csizma meg le nem rohadt volna a lábukról még nyáron sem. Kutájuk is volt, egy puli, ahogy az a pusztában kell, de megnevelni nem tudták, még egy apportot sem tudott, nemhogy

mást. Kár volt azért a szegény jószágért, fogta hát a Bere Pista, és kivitte a Kun-szigetre az aklokhoz, rendes pulit nevelt belőle, a Kistanitónéni meg sápítózott, hogy ellopták a kutájukat, lopta a rosseb, káromkodott Bere Pista, jött az utánam, mint akit zsinóron húznak, a többi pásztor bólogatott, így a, a puli okos, okosabb, mint az ember, tudja, hogy ki az igazi gazdája, ahhoz húz, mindegy, ki vette. Úgyhogy a pásztorok igencsak örültek, amikor a Kistanítóék megvették a második pulit is, nem volt az se sokáig náluk, jól fogott az Ökrös-ágban, amikor hajtani kellett. Aranyat ért az a jószág, annyi biztos, szólni se kellett neki, kézmozdulatból értett, a Kistanítóéknál meg csak pocsékba ment volna, őrizte volna a házat, vagy még azt se, mert maga alá hугyozott az örömtől, ha

Ködben (68 x 55 cm, olaj, farost)

valaki megsimogatta, úgy elkapatták a Kistanítóék. A puli nem arra való, hogy szeressék, ezek meg feszt csak játszottak vele a gyerekekkel, de még etetni se tudták rendesen, hogy is tudták volna, nem esznek azok húst, csak zöldséget, bár a húsboltos Vetró Misi szerint a Kistanító-néni külön főz a kutyára, veszi neki az oldalast meg a birkahúst, de ezt már senki se hiszi el, nincs olyan bolond a földön, hogy a kutyára főzzön, még ha városi is.

Mikor az ítéletidő jött, megvolt még a Kistanítóék első pulija, meg a Panka se született meg, csak ott gömbölyödött az anyja hasában. Akkor nyáron költöztek Kendereskére, de karácsonyra a falu mindent tudott róluk, még azt is, amit ők sem magukról. Élhetetlenek voltak, az egyszer biztos, de a gyerekeket szerették, vállalták az ügyeletet az iskolában az ítéletidőben is. Már hogyne vállalták volna, mínusz húsz volt odakint, a szolgálati lakásban meg olyan plusz-mínusz lehetett, mert nem tudtak begyújtani ezek a szerencsétlenek a vaskályhába, hiába jött a hideg. Amikor még az őszön leborították az illetményfát a tanítói lakás udvarára, a vén Kapus mondta is a Kistanítóknak, hogy a fészerben jó helye lesz, az meg csak bólogatott, hogy igen, Pista bácsi, mindenképp, de a vén Kapus tudta, hogy meg se hallja, amit mond neki. Nem is került be a fészerbe a tűzifa, minek is került volna, más feladata volt annak, hol vár volt, hol királyi palota, máskor meg kilátótorony, mert ilyenek voltak ezek a Kistanítóék, feszt csak játszódtak, nem volt nekik elég a gyerekekből az iskolában, összeszedték azokat a hétvégén is, meg a szünetekben, játszottak velük a szolgálati lakás udvarán, vitték őket a Szittyósra, bogarásztak, gunyhót építettek, gyűjtögettek a gazokat, a Kistanító-néni tudta, melyik mire jó, ott szárogatták a verandán, aztán teát főztek belőle, azt itták. Ahogy beállt az ősz, behúzódtak a verandára, énekeltek, fontak, faragtak, de az eszükbe nem jutott, hogy befogják a kölköket, és bepakoltassák velük a tűzifát a fészerbe. Ott állt az

a sok jó akác az udvaron, mert igaz, hogy büköt kellett volna vinni a Kistanítóéknak illetménybe, de azt a vén Kapus inkább a saját udvarán borította le, jó lesz azoknak az akác is, fene a fajtájukat, meg azzal a legkönnyebb tüzelni, a bükknak lelke van, ápolni kell a tűzét, az akác meg lobog, akár az eszement.

De a tanítóék kályhájában nem lobogott, mert kint maradt az udvaron, áztatta az őszi eső. Akkor még nem volt gond, a nagy kupac közepéből ki tudott szedni néhány olyan szálát a Kistanító, ami ugyan az elején jobban füstölt, mint ahogy égett, de azért egyszer csak begyulladt. Mikor aztán jött az ítéletidő, megközelíteni sem lehetett a farakást az udvar közepén, befújta a hó teljesen, egymáshoz fagytak a farönkök, állt a tűzifa a Kistanítóval szemben, mint a jéghegy, itt pusztultok el, vigyorgott a tűzifa, de nem, mert amint elállt a havazás, futottak az iskolába, ott jó meleg volt, vállalták az ügyeletet a nem létező gyerekekre, aztán csak lett kettő, a pedellus lánya, Melcsike, meg Anyeska, a bolonddoktoré.

Jó meleg volt az iskolában, fűtött a pedellus, mint az eszement, már hogyne, meg ne fázzon a Melcsike, gyorsan telt az idő. Ebéd után mesét is mondott a tanító bácsi, a tanító néni meg énekelte, valami Bagolyasszonykáról, aki a pusztalomban sírdogál. Anyeska elhevert a nagy szőnyegen, hallgatta az éneket, ismerte a Bagolyasszonykát jól, a faluban csak Sztojka Borcsának hívták, és ő volt a Bozsi anyukája, a Sztojka Bozsié. Szomorú kis asszonyka volt a Borcsa, a faluban azt mondták, dilinyós, csak ül álló nap, és néz maga elé. Depressziós, azt mondta egyszer Anyeska apja, amikor szóba került Sztojka Borcsa, de nem is csoda, amilyen állat férje van. Anyeska ezen nem lepődött meg, hogy állat a Bozsi apja, csak azt nem tudta eldönteni, hogy sárkány-e, vagy vérfarkas, mert nem tudta megnézni soha, amikor átváltozik. Mert egyébként olyan volt a Bozsi apja, mint bármelyik nádvgó a faluban, csak mikor a kocsmából jött

haza, na akkor átváltozott, akkor jött ki belőle az állat, de hogy milyen, azt sohasem merte megnézni Anyeska, mert annyira üvöltött már a Haláp-vég elején, hogy Anyeska azonnal elfutott. De nem volt ezen semmi meglepő, Bozsi anyukája is állat volt, pontosabban inkább madár, ahogy gubbaszt a tűz előtt, aztán amikor jön az éjfél, körbeforgatja a fejét, mint a baglyok, mintha keresne valamit, körbeforgatja egyszer, körbeforgatja kétszer, körbeforgatja háromszor, és amikor harmadszorra körbeforgatja, akkor gyöngybagollyá változik, szívalakú, fehér arca csak úgy világít a sötétben, nagy kerek zöld szemei csodálkozva néznek, majd felreppen, elszáll a régi pusztalomig, ami a holtág mellett áll, megül a gerendán, de már reptében sír és sír szakadatlan. A tanító néni azt énekelte, hogy a Bagolyasszonyka a dáriuszládáért sír, legalábbis ezt mondja a Cinegemigének, hogy otthon hagyta. Hogy micsoda a dáriuszláda, azt nem tudta Anyeska, a dalban sem volt benne, annak utána kellett néznie, de volt rá ideje, mert megint jött a háromnapos ítéletidő, be voltak zárva a házba, az iskolába sem mehetett át, pedig a Kistanítóék ott tanyáztak, Elemér bácsi fűtetett rájuk. Anyeska látta, hogy füstöl az iskola kéménye, megszánta őket az igazgató, meg ne fagyjanak odahaza, ha már ilyen bolondok, még ha városiak is.

Pedig Anyeska szívesen átment volna, meghallgatni a Bagolyasszonykát újra, hátha van folytatás. De nem tehette, mert az anyja megérkezett a Lada Nivával, és bent kellett maradni a lakásban, csak az ablakból nézte a hóvihart meg az iskola füstölő kéményét, és a dáriuszládán gondolkodott. Aztán eszébe jutott az *Akadémiai Kislexikon*, de abban nem volt benne, csak úgy, hogy Darius, perzsa király, meg rögtön utána az is, hogy a Darius kincse mérhetetlen gazdagságot jelent. Így már minden világos lett Anyeskának, miért zokog egyfolytában Bozsi anyukája, hát persze, ő Dáriusz lánya, a perzsa királylány, akit elrabolt a sárkány, azért sír, hát

hogyne sírna, minden elrabolt királykisasszony sír. Bozsiék ott laktak a Haláp-végen, Anyeska anyja nem szerette, hogy oda jár játszani a lánya, „ezekhez”, még összeszedsz nekem valami bogarat, Anyeska csodálkozva nézte az anyját, sok bogár van a Haláp-végen, az igaz, futrinkák, százlábúak, még Bozsiék lakásában is látott nagy fekete bogarakat, de azok nem bántanak senkit, mit undorodik az anyja, ő nem szedegeti össze őket, nem hozott haza még egyet se, pedig a futrinkák igen szépek. Nem törődött hát az anyjával Anyeska, Bozsiéknál jó volt játszani, főleg árokciózni szerettek, jó mély árkok voltak a Haláp-végen, ki se látszottak belőle, átugrani is alig lehetett, csak futni le a meredek lejtőn, és félni, jaj, el ne kapjon a cica, ami az árok alján lapul. Bozsi ügyes cica volt, de Anyeskát sose tudta elkapni, a kis ványadt Baront igen, meg Lujkó Lalit, de Anyeskát soha. A kislány, ha tehette, ősszel is elszökött Bozsiékhoz, akkor nem lehetett ugyan árokciózni, mert feljött a belvíz, megteltek az árkok, de odabent a házban is jó volt játszani. Anyeska mégis leginkább a tüzet szerette nézni, mert náluk központi fűtés volt, odakint rakta meg a tüzet az apja a kazánházban, a lakásba csak a meleg jött a csöveken, de Anyeska szerette nézni a tüzet, és ezt Bozsiéknál lehetett, mert náddal tüzeltek a vaskályhában, Bozsi apja vágta a nádat a szárazernél, aztán odahaza felvagdalta, és ilyenkor sohasem volt állat, sőt, nagyon rendes ember volt, maroknyi kékbe kötötte a nádat, akkorákba, hogy pont beférjenek a vaskályhába, és azzal tüzeltek egész télen. Meleget ugyan nem sokat adott, de szép volt a lángja, örökké lobogott, mert valakinek mindig ott kellett ülnie a kályha előtt, és pakolni a tűzre a nádat, el ne aludjon. Általában Bozsi anyja őrizte a tüzet, ott gubbasztott a vaskályha előtt, szívalakú arca felfénylett a kályha fényében, nagy zöld szemé csodálkozva nézte a lángokat, mint aki lát odabent a tűzben valamit. Anyeskának akkor fogalma sem volt, mit, csak az ítéletidőben

értette meg a tanító néni énekéből meg a kislexikonból, hogy biztosan az apja palotáját látja a Bozsi anyja, Dáriusz királyét, Perzsiában, meg nézte azt is, hogy hol van, messze, keleten, manapság arabok laknak arrafelé, ott ülnek az olajmezőkön, így mondta az apja, olyan gazdagság van ott az olajmezők miatt, hogy aranyat szarnak az arabok minden reggel. Dáriusz király vára is egy olajmező közepén állhat, aranylik az olajmező, mint a repce meg a napraforgó, mielőtt learatják, azt látja a lángokban a Bozsi anyja, oda akar visszamenni, mert elrabolta az állat, és elhozta egészen a Haláp-végig.

Amikor eljött az ítéletidő, és a Kistanítónéni énekelni kezdett, mindent megértett Anyeska, el is határozta, hogy segít ő a Bozsi anyjának, ha kell, kiviszi a régi malomhoz a dáriuszládát, mert ugye a Bozsi anyja nem tudja azt magával vinni a szárnyai miatt, amikor bagollyá változik, hiába forgatja a fejét körbe-körbe. Majd ő kiviszi neki, mert az valamiért kell a varázslathoz, aztán repülhet a Bagolyasszonyka, nem kell fáznia többé, meg lesni a lángok között Dáriusz palotáját. Biztos volt benne, hogy ha megleli a dáriuszládát, nem sír többé a Bozsi anyja, de nem lett igaza, mert ahogy elmúlt az ítéletidő, úgy erősödött fel Sztojka Borcsa üvöltése, hol van a fiam, hol vagy, Bozsikám! Bozsi anyjának a hangja rosszabb volt, mint az ítéletidő, mint a ciklon vagy a málnaturmix, úgy söpört végig a falun, hogy letarolt mindent, megremegtek belé az ablakok, és szilánkjaira hullva estek ki az ablakkeretekből, a nyárfákat tövestől csavarta ki a Vörös Hadsereg utcán, a tölgyekkel is elbánt a Makkos-háton, a lovak megvadultak, felborogatták a szánokat, a bikák a szarvaikkal estek neki az akolnak, kiszabadultak a jeges útra, futott, ki merre látott, de a Bozsi anyja nem hagyta abba, csak üvöltött, üvöltött, mint a sárkány, hol van a fiam, hol vagy, Bozsikám?

Égészen tavaszig üvöltött, amíg el nem olvadt a hó, és meg nem találták a Bozsi testét az egyik árokban. Igazából inkább csak a ruháit, mert a testét megette a fagy, a hó meg az olvadás.

Anyeska biztos volt benne, hogy ez nem a Bozsi, és az sem igaz, amit a faluban sugdosnak, hogy amikor elcsitult az első ítéletidő, Bozsi elsőként otthonról, mert látta, hogy füstöl a kémény az iskolán, akkor ott biztos meleg van, nem úgy, mint náluk, ahol hiába tüzel egész álló nap az anyja, kékre fagynak az ujjai, még a kabátzsebében is. Elindult hát szegény Bozsi az iskolába, és soha nem érkezett meg, ezt Anyeska is tanúsíthatja, de azt már nem hiszi, hogy megcsúszott a nagy hóban, vagy egyszerűen csak elvettette az utat, és belezuhant az árokba, aztán ott fagyott meg a szerencsétlen, nem volt, aki segítsen.

Anyeska tudta, hogy nem így történt, világos ez, mint a nap, Bozsi megtalálta a dáriuszládát, és ki akarta vinni a pusztamalomba, csak aztán jött az ítéletidő meg a jeges ciklon, felkapta a Bozsit, repítette a hátán egészen az olajmezőig, és most Bozsi ott gyűjtögeti az olajat, mert az olaj jó, attól ég az olajkályha, ami jobb, mint a vaskályha meg a nádkéve, az olajkályhába úgy be lehet durrantani, hogy harminc fok lesz a lakásban. Anyeska tudta, ha Bozsi megtalálja az olajmezőket, akkor learatja őket, mindet, és kérébe rakva hazahozza az anyjának, hogy ne kelljen egész nap ott gubbasztani a kályha előtt, és ne kelljen sírdogálnia egész éjjel.

Csak az volt a baj, hogy ezt nem tudta elmondani a Bozsi anyjának, mert amikor megtalálták a gyereket a Haláp-végi árokban, akkor hirtelen elhallgatott a Bozsi anyja. Nem is szólt, a temetést is némán, egy könny nélkül csinálta végig, csak azután, amikor elhantolták a kis testet, kiment a Lendkerekly kastélyhoz, és felhúzta magát egy nyárfára. Legalábbis így mesélte a pedellus, de Anyeska hiába rohant a kastélyhoz, már nem volt felhúzva a nyárfára a Bozsi anyja, nem lebegett az ágak között, de akkor felkerekedett a szél, és Anyeska megnyugodott, hogy nincsen semmi baj, csak a szél volt az, belekapott a Bozsi anyjába, és elrepítette, mint egy papírsárkányt, valahova, messze keletre, Dáriusz király birodalmába, a fia után.